

Weblogs in opleidingen

Citation for published version (APA):

Sloep, P., & Poortman, S. (2005). Weblogs in opleidingen. In P. W. J. Schramade (Ed.), *Handboek Effectief Opleiden* (Vol. 39, pp. 57-74). Delwel.

Document status and date:

Published: 01/12/2005

Document Version:

Peer reviewed version

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 24 Jan. 2025

Open Universiteit
www.ou.nl

HEO 7.10-6

Weblogs in opleidingen

S.H. Poortman

Dr. P.B. Sloep

Inhoud

HEO 7.10-6	1
Weblogs in opleidingen	1
1. Inleiding	3
2. Kenmerken van weblogs	3
2.1 Uiterlijke kenmerken.....	4
2.2 ‘Voorgesorteerde’ informatie	4
2.3 Communityvorming	4
2.4 RSS.....	5
2.5 Social software	6
3. Het ontstaan van weblogs en hun huidige soortenrijkdom	8
4. Weblogs in het onderwijs: aansluiting bij onderwijsvisie en voorwaarden voor inzetbaarheid.....	10
5. Mogelijke toepassingen en voordelen van weblogs bij bedrijfsopleidingen	12
6. Weblogs en het leren van vaardigheden	14
6.1 Informatievaardigheden	15
6.2 Sociale vaardigheden	18
6.3 Lees- en schrijfvaardigheden.....	18
7. Voorbeelden van weblogs in het onderwijs	19
7.1 Leerlingblogs ter ondersteuning van studietaak (vooral voortgezet onderwijs)	19
7.2 Docentblogs ter ondersteuning van studietaak (voortgezet en hoger onderwijs).....	20
7.3 Klasseblogs met administratieve functie (roosterwijzigingen, nieuwtjes)	20
7.4 Blogs voor ‘digital story telling’ (digitale, multimediale variant van het elkaar verhalen vertellen)	20
7.5 Blogs als e-portfolio’s	20
7.6 Blogs ter kennisdeling.....	20
7.7 Mediatheekblogs.....	20
8. Een weblog inrichten	21
9. Nawoord	22

Auteurs

Sybilla H. Poortman en dr. Peter B. Sloep zijn verbonden aan het lectoraat en de kenniskring ‘Educatieve Functies van ICT’ van Fontys Hogescholen. Poortman is bovendien werkzaam als informatiespecialist bij de afdeling Mediavoorzieningen van Fontys Hogescholen in Sittard. Sloep is tevens verbonden aan het Onderwijstechnologisch expertisecentrum van de Open Universiteit Nederland.

Weblogs van de auteurs:

Poortman: <http://www.inter-net-viewer.nl/weblog>

Sloep: <http://www.pbsloep.nl/>

1. Inleiding

Weblogs bestaan al zo'n tien jaar en er is in die tijd een grote diversiteit aan vormen ontstaan. De bedoeling van elke weblog is anderen te laten delen in de wederwaardigheden van de auteur of auteurs. Het onderwerp van die wederwaardigheden is aan geen beperkingen onderhevig, alles kan, maar er is inmiddels wel een min of meer geaccepteerde vorm ontstaan. Alle weblogs zijn in elk geval websites, zij het een bijzonder soort websites. Weblogs ogen grofweg als omgekeerd chronologisch geordende (de nieuwste bovenaan) collecties van berichten op een site. De berichten bevatten al dan niet links naar andere sites, commentaar en aanvullende informatie. Veel weblogs bestaan uit niet meer dan korte stukjes tekst waarin gelinkt wordt naar actuele berichten elders op internet. Maar er zijn ook vormen die bestaan uit lange artikelen of essays rondom een (vaak actueel) thema. Ook in deze vormen zijn altijd links opgenomen en is de volgorde van presentatie op de site omgekeerd chronologisch. We bespreken enkele andere algemene kenmerken van weblogs en de diversiteit in verschijningsvormen alvorens in te gaan op de vraag hoe weblogs in (bedrijfs)opleidingen kunnen worden ingezet. De specifieke vaardigheden die middels weblogs kunnen worden getraind of aangescherpt komen vervolgens aan bod, aangevuld met enkele aansprekende voorbeelden uit het onderwijsveld. Tot slot geven we nog aanwijzingen voor het inrichten van een weblog.

2. Kenmerken van weblogs

De naam weblog of blog is een samentrekking van web (van world wide web) en log (van logboek). Eigenlijk is een blog een online logboek in de vorm van een website. Meestal kunnen teksten, afbeeldingen, audio- en videofragmenten zonder html-kennis worden ingevoegd, en kan de standaard lay-out gemakkelijk aan de eigen smaak worden aangepast. Weblogs met voornamelijk videofragmenten worden videoblogs genoemd en de blogger wordt *vlogger*. Webloggers die vooral vanaf een mobiele telefoon met digitale camera uploaden, worden *mobloggers* genoemd. Ten slotte zijn er ook nog de *podcasters*, mensen die geluidsboodschappen – een interview, een voorgelezen tekst, een muziekshow – opnemen en publiceren. Deze laatste vormen van weblogs maken (nog?) slechts een

minderheid uit van alle weblogs. De meeste bloggers onderhouden een weblog die vooral tekstueel is.

2.1 Uiterlijke kenmerken

Op het eerste gezicht ziet zo'n weblog er uit als een gewone webpagina die regelmatig wordt ververst. Maar bij nadere bestudering vallen wezenlijke verschillen met gewone webpagina's op. Zo is er meestal een breed gedeelte op de pagina waar de berichten zelf ('posts') staan, aan één of beide kanten geflankeerd door een smalle kolom met menuutjes. Het brede gedeelte met de eigenlijke bijdragen wordt frequent (handmatig) ververst. De menuutjes blijven langere tijd gelijk (links naar andere weblogs, navigatieonderdelen) of worden automatisch gegenereerd, bijvoorbeeld een lijstje met recente commentaren of een kalender waarop te zien is op welke dagen er bijdragen zijn gepost. Die kalender staat er overigens omdat weblogs typisch gebruikt worden als internetdagboeken, waarop bloggers verslag doen van hun wederwaardigheden. De kalender helpt de bijdrage van een bepaalde datum terug te vinden.

2.2 'Voorgesorteerde' informatie

Rebecca Blood¹ beschrijft weblogs als gefilterde informatie; de blogger heeft al 'voorgesurfd' en de meest belangwekkende informatie gesorteerd voor de lezer. In een wereld van steeds toenemende informatie(stromen) is dat een belangrijk gegeven; het is immers gemakkelijk als iemand, wiens oordeel je vertrouwt, de belangrijkste informatie al voor je geselecteerd heeft. Zoals mensen vroeger een krant of een vakblad kozen, zo kiezen ze nu een aantal weblogs met 'voorgesorteerde' informatie over hun eigen kennis- of interessedomein om bij te blijven.

2.3 Communityvorming

Weblogs zijn een community-vormend instrument bij uitstek. De meeste weblogs staan nadrukkelijk open voor reacties en discussie en maken zo peer review - het beoordelen van elkaars bijdragen - en zelfreflectie mogelijk. De discussies spelen zich niet alleen af binnen één weblog, maar verspreiden zich vaak over verschillende blogs. Dit kan in de vorm van het overnemen van een (gedeelte van een) post – puur ter kennisname omdat de originele

post bijvoorbeeld in een andere taal was gesteld – maar ook en vooral als uitgangspunt om zelf een mening naar voren te brengen. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is de *trackback*. Hierdoor kan op de ene blog - de bronblog - zichtbaar worden gemaakt in welke andere blogs - de refererende blogs - een post is overgenomen. Lezers van de bron worden er zo toe aangezet ook de refererende blogs te lezen en daar eventueel weer commentaar te plaatsen. Zo genereren de trackbacks verkeer tussen weblogs, wat de communityvorming versterkt. Trackbacks werken doordat elke post een unieke URL heeft (de permalink) zodat er gericht en blijvend naar gelinkt kan worden. Links naar andere weblogs geven mede invulling aan de eigen identiteit van de blogger. Overigens moet meestal een www- of e-mailadres opgeven worden om te kunnen reageren op een weblog. Bloggers zetten bij hun reactie op een ander weblog uiteraard hun eigen weblogadres zodat ze weer extra verkeer naar hun eigen weblog krijgen.

2.4 RSS

Iets anders dat op de pagina's opvalt, is het oranje icoontje met 'RSS' of in sommige gevallen 'XML' erop. RSS staat voor 'Rich Site Syndication' (of 'Really Simple Syndication'), waarmee wordt aangegeven dat men zich op deze site kan abonneren en zo automatisch gewaarschuwd wordt als er iets op de site veranderd is. Omdat weblogs regelmatig ververs worden, kan met behulp van zo'n RSS-feed efficiënt bijgehouden worden welke sites vernieuwd zijn. Zo kan men ook snel zien of er reacties aan een bestaand bericht zijn toegevoegd. Om RSS-feeds te kunnen lezen is software nodig, de zogeheten news *aggregator* of news *reader*. Een voorbeeld van een goede gratis *webbased* news reader is Bloglines². Gebruikers hoeven enkel de URL onder het RSS-icoon te kopiëren en deze bij de abonnementen in de news reader te plakken. De reader geeft nu automatisch per abonnement aan hoeveel berichten men nog niet gelezen heeft. Het grote voordeel hiervan is dat gebruikers dus niet meer hun bookmarks hoeven af te lopen om te zien of er op een site iets veranderd is. Bijkomend voordeel is dat de news aggregator door het overzicht dat hij biedt, ook gemakkelijk de abonnementen kan beheren. Er zijn zowel lokaal (op de eigen computer) geïnstalleerde, als *webbased* (op een webserver

---

¹ http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html

² <http://bloglines.com>

geïnstalleerde) news readers. Het voordeel van de laatste groep is dat gebruikers steeds bij hun eigen persoonlijke news reader kunnen inloggen, ook al werken ze op verschillende computers. Overigens wordt steeds vaker de mogelijkheid om je op news feeds te abonneren ingebouwd in browsers. Dat geldt al voor de open source browser Firefox en voor Apple's Safari-browser. Verder is de meest recente versie van het emailprogramma Outlook ook al in staat news feeds bij te houden. Lokaal geïnstalleerde news readers hebben overigens weer het voordeel dat ze extra functionaliteiten bieden waarin vooral de fanatieke nieuwslezers geïnteresseerd zullen zijn.

2.5 Social software

De software die webloggen mogelijk maakt - een webserver met RSS , trackback, etc. - is een voorbeeld van wat tegenwoordig *social software* wordt genoemd. Andere voorbeelden, vergelijkbaar met weblogs, zijn de aloude bulletin boards of de meer recente *chat clients* zoals die van AOL of Microsoft (MSN). Dit soort software biedt de gebruikers de mogelijkheid online synchroon dan wel a-synchroon te communiceren met anderen en zo kennis uit te wisselen. Social software heeft daardoor het vermogen gebruikers ertoe te brengen iets voor elkaar te willen doen en zich *gezamenlijk* ergens voor in te zetten. Het werkt, is de gedachte, omdat de behoefte tot communicatie niet 'van boven' wordt opgelegd, maar voortkomt uit een zelf gevoelde noodzaak daartoe. Weblogs zijn dus een goed voorbeeld van social software, omdat het de gebruiker zelf is die besluit publiekelijk met zijn of haar schrijfsels naar buiten te treden.

Een ander sterk punt van social software is dat er efficiënt gebruik kan worden gemaakt van persoonlijke netwerken. Als je informatie zoekt over een bepaald onderwerp, of gewoon wilt blijven op je eigen kennis- of interessegebied, kun je uiteraard gebruikmaken van zoekmachines. Maar in plaats van de ongesorteerde berg informatie die dit kan opleveren (breed, veel ruis, rijp en groen, actueel en door linkrot niet meer aanwezig, en dit alles door elkaar) kun je door middel van social software heel doelgericht naar informatie zoeken. Zo zijn er tools waarmee je favoriete webpagina's (bookmarks) online worden gezet, niet alleen zichtbaar voor jezelf, maar desgewenst voor iedereen. Je kunt hier de opgeslagen

pagina's een beoordeling of commentaar meegeven, kijken wie dezelfde pagina ook heeft gekozen en wat er nog meer in diens lijstje staat³. Ook hier geldt wat voor weblogs in het algemeen is genoemd: een lijst met relevante bookmarks van iemand wiens oordeel je vertrouwt (of gaandeweg leert te vertrouwen), kan een goede en zeer efficiënte bron van informatie vormen. Bovendien zijn aanvullingen gemakkelijk bij te houden als je een RSS-feed op de betreffende lijst met bookmarks neemt.

Als de opgeslagen webpagina's ook nog eens in rubrieken worden ingedeeld, zijn ze niet alleen voor jezelf gemakkelijker terug te vinden maar ook voor anderen. Geef bijvoorbeeld de unieke URL van een bepaalde rubriek in je archief door aan collega's om ze te laten weten welke informatiebronnen je hebt gevonden. Kennis is zo niet langer bij een individu aanwezig, maar tussen individuen binnen een min of meer gestructureerd netwerk.

Het toekennen van trefwoorden of *tags* kan ook een handig hulpmiddel zijn bij het beheren en terugvinden van informatie. Bij social software applicaties gaat dat doorgaans niet via vastgelegde trefwoordenlijsten maar via vrije trefwoorden. Door te ervaren wat met bepaalde trefwoorden wel en niet kan worden teruggevonden, ontstaat er een soort consensus over de meest relevante trefwoorden. Dit wordt folksonomy genoemd, naar analogie van taxonomie, de gestructureerde (en dus van bovenaf opgelegde!) woordenlijsten die bij databanken en catalogi worden gebruikt. Een mooi voorbeeld is Flickr⁴, waar duizenden mensen hun digitale foto's beheren, organiseren en vaak ter beschikking stellen aan anderen. Trefwoorden (tags) zijn hier van het grootste belang om de juiste afbeelding te vinden in de enorme collectie. Een betrekkelijk nieuw fenomeen is het zogenaamde 'geotagging' waarbij aan foto's de lengte- en breedtegraad van de locatie waar de foto werd gemaakt wordt meegegeven. Dit biedt in combinatie met tools als GPS en/of Google Earth ongekende mogelijkheden om foto's aan kaarten en andere gegevensverzamelingen te koppelen. In plaats door een fotoalbum of reisboek te bladeren, kun je nu interactieve reizen maken vanaf je computerwerkplek.

---

³ <http://www.furl.net>

⁴ <http://www.flickr.com>

3. Het ontstaan van weblogs en hun huidige soortenrijkdom

Met de groei in populariteit van het Internet waren er in de jaren '90 van de vorige eeuw al websites die met veel (soms dagelijkse) updates in een soort dagboekvorm verschenen, maar pas in december 1997 bedacht Jorn Barger hiervoor de term 'weblog'. Begin 1999 maakte Jesse James Garner een lijst op van de weblogs die tot dan toe bekend waren ('page of only weblogs')⁵. Het kleine aantal (23 stuks) maakte het mogelijk voor geïnteresseerden om de hele lijst bij te houden zodat er al gauw een weblog community ontstond. De bloggers uit die begintijd waren overigens alleen degenen die ook in staat waren om een website te bouwen. Daar kwam halverwege 1999 verandering in met Pitas⁶, de eerste tool om zelf gratis en gemakkelijk een weblog te starten. Blogger⁷ volgde een maand later, waarna het hek van de dam was. De langst lopende weblog (sinds 1997) 'Scripting News'⁸ staat overigens op naam van Dave Winer die al in 1996 met bloggen begon⁹.

De claim van de eerste educatieve toepassing van een weblog (edublog) staat op naam van Stephen Downes¹⁰, de 'godfather' van de educatieve weblogs. Anderen volgden en de bloei van de educatieve weblogs begint rond 1999. Die eerste 'edubloggers' waren onderwijsexperts of -ontwikkelaars, die hun kennis op deze wijze met beroepsgenoten wilden delen. Het duurde nog enkele jaren voordat weblogs ook echt als leervorm in het onderwijs werden ingezet. Verderop geven we daarvan enkele voorbeelden.

Juist omdat een weblog een individu in staat stelt zijn of haar persoonlijke gedachten met de wereld te delen, zijn er net zoveel redenen om met een weblog te beginnen als er bloggers zijn. Voor publieke personen kan het belangrijk zijn (of hip en trendy) om een weblog te onderhouden. De 'online personality' van de bekende persoon haalt hem of haar als het ware dichterbij; het is alsof je over de schouder meekijkt. Dat lezers direct kunnen reageren draagt hier in sterke mate aan bij. Weblogs variëren van een echte variant op het

---

⁵ <http://www.jjg.net/portal/tpoowl.html>

⁶ <http://www.pitas.com/>

⁷ <http://www.blogger.com/>

⁸ <http://www.scripting.com/>

⁹ <http://www.userland.com/theHistoryOfWeblogs>

¹⁰ <http://www.downes.ca/cgi-bin/website/view.cgi?dbs=Article&key=1023977253>

papieren dagboek (*lifeloggers*) tot professionals die hun domeinspecifieke kennis willen delen. Bij de laatstgenoemde categorie zijn gevallen bekend van mensen die juist door hun weblog bekendheid in grotere kring vergaren (zie bijvoorbeeld de zogenaamde *shocklogs* zoals ‘Volkomenkut’¹¹). Andere bloggers zien er niets meer of minder in dan een mogelijkheid om hun ideeën en meningen op een geordende manier online te zetten, in eerste instantie voor zichzelf, met het aspect van peer review als bijkomend voordeel.

Er zijn bloggers die zich beperken tot het plaatsen van links naar andere weblogs en websites over bijvoorbeeld nieuws op hun eigen vakgebied, dit meestal zonder eigen commentaar. Zij worden ook wel ‘*linkdumpers*’ genoemd. Ook hier geldt dat de meeste blogs tussenvormen zijn en dat zelfs de professionele blogger - iemand die omwille van beroep of expertise een weblog bijhoudt - zich wel eens bezondigt aan gewoon ‘*rebloggen*’, dus een artikel of link van een ander overnemen. Maar bij professionele webloggers zie je vaak een enorme toewijding voor een bepaald kennisdomein. Hun weblogs floreren in al dan niet georganiseerde *communities* waarbij de afzonderlijke deelnemers elkaars posts nauwlettend in de gaten houden, aanvullen en becommentariëren. De tweedeling in lifeloggers en professionele bloggers is uiteraard enigszins kunstmatig, in de praktijk tref je diverse tussenvormen aan.

Een bijzondere plek nemen de Live-Journals¹² in, lifelogs met een geregistreerd –en dus beperkt- publiek, waarvan de rechten (lezen, reageren) per entry kunnen worden ingesteld. Deze blogs zijn heel populair bij jongeren. De posts bestaan vaak uit niet meer dan enkele regels tekst en/of foto’s die de gemoedstoestand van de blogger weergeven. De ultrakorte content (microcontent) is vooral bedoeld om reacties uit te lokken waarbij zich vaak meerdere ‘*threads*’ van discussiërende deelnemers vormen. LiveJournal bevat overigens een soort ingebouwde RSS-functie waardoor men in één oogopslag de nieuwe entries op een door hem/haar geselecteerde groep LiveJournals kan lezen. Vooral voor het onderwijs lijkt deze vorm van bloggen interessant. Zie hiertoe ook: ‘Pulling sense out of today’s

---

¹¹ <http://volkomenkut.com/index.php>

¹² <http://www.livejournal.com/>

informational chaos: LiveJournal as a site of knowledge creation and sharing'¹³. Kate Raynes-Goldie, December 2004. Waarmee we weer terug zijn bij het onderwijs.

4. Weblogs in het onderwijs: aansluiting bij onderwijsvisie en voorwaarden voor inzetbaarheid

Stephen Downes, de eerste 'edublogger', schrijft vooral over het onderwijs. Sedert zijn pionierswerk is het aantal blogs dat over het onderwijs gaat gestaag gegroeid. Er is inmiddels ook een site die, naar analogie van de startpagina, een index bijhoudt van RSS-feeds op onderwijsgebied¹⁴. Maar het wordt pas echt spannend als je blogs ten behoeve van het onderwijs gaat inzetten, in het primaire proces dus. Blogs, en social software in het algemeen, sluiten heel goed aan bij allerlei trends die in het moderne onderwijs herkenbaar zijn, zoals vraagsturing en constructivisme. Maar uiteraard hangt het resultaat van de inzet van blogs in het onderwijs uiteindelijk vooral af van de manier waarop het onderwijs ontworpen is en het ontwerp praktisch geïmplementeerd is.

Vraagsturing is de opvatting dat de vraag van de student eerder dan een uitgewerkt curriculum bepaalt wat de student leert. Vraagsturing vergt dat de student het initiatief neemt, het is een bottom-up benadering. Datzelfde geldt voor blogs. Je onderhoudt een blog omdat je dat wilt, omdat je gemotiveerd bent iets te vertellen en van je medebloggers iets wilt opsteken. De filosofieën achter bloggen en achter vraagsturing, kort gezegd de student achter het stuur, zijn dus nauw verwant. Kennisconstructie in plaats van kennistransmissie is een andere trend. Waar men vroeger dacht dat je vooral iets leerde door te luisteren naar een expert (docent) of een boek van zo iemand te lezen, vinden we dat tegenwoordig een te passieve benadering. Kennisverwerving verloopt gemakkelijker en beter als je genoodzaakt wordt met nieuwe ideeën te 'spelen', ze te integreren in het raamwerk van kennis waar je al over beschikt door ze in een voor jou relevante context toe te passen en door er met anderen over te communiceren. Bloggen is in schriftelijke vorm vertellen over wat je bezighoudt. Bloggen over nieuwe concepten, nieuwe ideeën en opvattingen is een goede manier om met die nieuw verworven kennis te spelen, die kennis te integreren in wat je verder nog

---

¹³ http://firstmonday.org/issues/issue9_12/raynes/index.html

¹⁴ <http://www.rssonderwijs.nl>

bezighoudt. En als anderen dan ook nog reageren op wat je geschreven hebt, met kritiek, aanvullingen en suggesties komen, dan komt ook het sociale aspect van de kennisconstructie aan de orde. Overigens is hiermee een derde trend genoemd, gezamenlijk leren, niet door samen in de klas te zitten, maar door samen aan de slag te gaan.

Duidelijk wordt zo dat je vooral moet proberen aan te sluiten bij de sterke kanten van blogs, wanneer je ze in het onderwijsproces probeert in te zetten. Dat roept onmiddellijk de vraag op waarom je zo ingewikkeld zou doen, als je in de klas ook ‘gewoon’ met elkaar kunt praten. Blogs zijn een vorm van online, a-synchrone communicatie en dat heeft inderdaad nadelen, bijvoorbeeld dat non-verbale aspecten van communicatie ontbreken, dat reacties vertraagd beschikbaar komen, en dat ‘door elkaar praten’ (het niet meer synchroon lopen van reacties en reacties op reacties etc.) lastig te herstellen is. Werkvormen waarin dit soort dingen vereist zijn, zijn dus ongeschikt om in de vorm van een blog te gieten. Maar tegenover deze nadelen staat dat blogs het mogelijk maken communicatieaspecten te benadrukken die in synchrone, face-to-face vormen van communicatie nauwelijks tot bloei komen. Bedenk bijvoorbeeld dat als studenten schriftelijk een reactie moeten geven, ze zorgvuldiger formuleren en meer nadenken dan wanneer ze dat mondeling zouden doen.

Dit illustreert overigens een opmerking die we eerder maakten: het onderwijskundig ontwerp en de implementatie ervan bepalen uiteindelijk hoe zinnig de inzet van blogs in het onderwijsproces is. Hoewel die inzet van geval tot geval zal verschillen, kan er wel iets algemeen gezegd worden. Wat men in een blog opschrijft heeft over het algemeen het karakter van een miniatuurbetoog. Discussiebijdragen zullen daarom minder op snelheid van reageren, en meer op inhoudelijke kanten worden gewaardeerd. Een ander sterk punt van blogs is dat er automatisch een leesbaar (en daardoor opzoekbaar) verslag van de discussie beschikbaar is.

Kortom, blogs zijn inzetbaar in het onderwijs als aan ten minste één van de volgende drie ‘voorwaarden’ is voldaan:

- 1) er wordt aangesloten bij de behoefte aan groepsvorming,
- 2) zorgvuldig formuleren en argumenteren is gewenst,

3) de beschikbaarheid van een verslag van gebeurtenissen is belangrijk

Terzijde, waak ervoor de redenering om te draaien. Waar het vooral belangrijk is om een verslag van gebeurtenissen te hebben kun je bijvoorbeeld ook een wiki (document in de vorm van een open website dat iedere lezer eenvoudig online kan bewerken) inzetten als social software-instrument. Bulletin boards en fora kunnen ook heel goed groepsvorming stimuleren, etc.

5. Mogelijke toepassingen en voordelen van weblogs bij bedrijfsopleidingen

Weblogs passen prima in het concept van een leven lang leren. Bij opleidingen binnen bedrijven kunnen ze dan ook op vele manieren worden toegepast, en hebben ze verschillende voordelen.

Manieren om weblogs toe te passen in een opleidingscontext binnen bedrijven:

- Persoonlijk logboek, onder te verdelen in categorieën
- Persoonlijk kladblok/notitieblok om uit te werken aantekeningen in te verzamelen
- Archief op datum en categorie
- Onderzoeksrapportage, persoonlijk of groepsgewijs
- Stageverslag
- Programmamanagement: opleiding of stage zelf indelen, roosteren en vastleggen
- Community of practice vormen met studiegenoten en/of experts binnen en buiten bedrijf
- Communicatiemiddel voor opleidingsinstituut zelf (denk aan wijzigingen in lesstof of rooster, voorstudiematerialen)

Voordelen van het toepassen van weblogs in een opleidingscontext binnen bedrijven:

- Tijd- en plaatsonafhankelijk toe te passen: past goed binnen concept 'leren/werken'
- 'Look-over-my-shoulder'-benadering stimuleert interactie, samenwerking en kennisdeling
- Communicatie zowel met bedrijf als met instituut dat de opleiding verzorgt

- Lage kosten door stroomlijnen van leren
- Cursisten op meerdere locaties kunnen samen over een project rapporteren
- Sluit aan bij studie op maat
- ‘Real world’-aspect: afstand naar praktijk is verwaarloosbaar
- Leren omgaan met (kritisch) commentaar van opleiders, peers én leken: weblogposts worden gelijk publicaties

Blogs kunnen ook worden ingezet bij het creëren van een online cv of, uitgebreider, elektronisch portfolio. Dit is overigens een heikel punt, omdat de meningen over hoe met een portfolio moet worden omgegaan nogal verschillen. De portfoliogedachte komt uit de wereld van de creatieve beroepen. Als je als fotograaf wilt laten zien wat je kunt, neem je een stapel foto's mee. Een industrieel vormgever laat tekeningen zien en misschien enkele voorbeelden van ontwerpen. Denkend langs die lijn en aanhakend bij de behoefte aan meer competentiegericht onderwijs, werd het idee geboren het portfolio in het onderwijs in te voeren als middel om aan de buitenwereld te laten zien wat je zoal kunt. En dan is een digitaal portfolio handig omdat je dat makkelijk kunt bijwerken en opslaan, en ook anderen er gemakkelijk toegang toe kunt geven. Langzaam maar zeker is vervolgens de grens tussen wat een student zelf wil laten zien (het kunstenaarsportfolio) en wat de onderwijsinstelling als voortgangresultaten wil vastleggen (de oude cijferlijsten en tentamenbriefjes) vervaagd. Zonder op de vraag van de wenselijkheid hiervan in te gaan, is duidelijk dat een portfolio in de eerste, creatieve betekenis heel goed in de vorm van een blog kan worden gegoten. Moderne blogvormen als videoblogs en podcasts sluiten hierbij aan.

Bij portfolioblogs speelt het groepsvormingsproces een ondergeschikte rol, maar het verslagleggingsaspect een des te grotere. Omdat resultaten na elkaar geboekt worden en er een zekere opbouw in zit, is de dagboekmetafoor heel geschikt. Aan studenten wordt in het kader van een project vaak gevraagd -al dan niet gezamenlijk- een verslag te maken. In plaats van een eindverslag zouden ze ook een voortgangsverslag kunnen maken, waarin ze rapporteren en vastleggen hoe hun denken over een onderwerp evolueert. Werken ze in een groep, dan zou iedere student binnen de groep een eigen blog kunnen maken, die

vervolgens wordt gebruikt om met elkaar in discussie te gaan (dit is alleen zinvol als de tijdsvertraging die de a-synchroniciteit teweeg brengt waardevol is). Maar ze zouden ook als groep een blog kunnen bijhouden die ze vervolgens publiceren. Meer in het algemeen zijn blogs heel geschikt voor het bijhouden van project-, onderzoek-, stageverslagen en dergelijke. Stages kunnen bijvoorbeeld van buitenaf worden gemonitord door de stagebegeleider.

Er zijn overigens manieren om (educatieve) weblogs af te schermen zodat inloggen nodig is om te reageren. Of dit wenselijk is, is ook weer een afweging, omdat het zinvol kan zijn om als leermoment juist ook die ongewenste externe reacties toe te laten en te bespreken. De ervaring leert dat studenten die in het kader van een studietaak een weblog bijhouden, het juist als zeer motiverend ervaren om reacties ‘van buitenaf’¹⁵ te krijgen. Blogs kunnen ook door docenten worden gebruikt. Een docent, die zich bijvoorbeeld aan het voorbereiden is op een lesserie over weersatellieten, kan zijn voortgang in een blog rapporteren. Anderen, die met iets soortgelijks bezig zijn of zijn geweest en die geabonneerd zijn op deze blog, kunnen commentaar leveren en aanvullingen geven, rechtstreeks op de blog zelf of, via *trackback*, op die van henzelf. Er ontstaat zo een ontwikkelgemeenschap. (De eerder genoemde Stephen Downes beschrijft zelfs hoe je het resultaat van zo’n activiteit als leerobject, voorzien van de juiste metadata, kunt publiceren). De docent in kwestie zou zich natuurlijk ook kunnen abonneren op enkele blogs die over weersatellieten gaan en zo van actuele zaken op de hoogte blijven. Daarover kan hij in zijn blog (bijvoorbeeld door *rebloggen*) weer rapporteren. Dit is in essentie de moderne variant van het bijhouden van de wetenschapspagina van de krant

6. Weblogs en het leren van vaardigheden

Weblogs kunnen worden ingezet bij het aanleren van diverse vaardigheden:

- informatievaardigheden
- sociale vaardigheden
- lees- en schrijfvaardigheden

We bespreken ze achtereenvolgens.

---

¹⁵ http://mt.middlebury.edu/midblogs/ganley/bgblogging/2004_11.html#005311

6.1 Informatievaardigheden

Weblogs worden snel en gemakkelijk geïndexeerd door zoekmachines omdat hun inhoud zo snel wisselt en weblogs onderling naar elkaar verwijzen (track-backs). Wie up-to-date informatie over een actueel onderwerp zoekt met een zoekmachine, vindt dan ook de weblogs bovenaan bij de resultaten.. De groeiende hoeveelheid informatie die op internet wordt aangeboden, toont het belang van informatievaardigheden aan. Het wordt dan wel steeds gemakkelijker óm aan informatie te komen, de juiste informatie vinden wat betreft betrouwbaarheid, relevantie en actualiteit, wordt navenant moeilijker. Bij het aanleren van informatievaardigheden kunnen weblogs goede diensten bewijzen. Diverse kwaliteitscriteria die worden gehanteerd bij het beoordelen van geschikte bronnen (in het bijzonder websites) zijn hier namelijk van toepassing:

- Actualiteit: niet alleen is de inhoud van een weblog vaak actueel, het is door de chronologische opzet ook nog eens heel eenvoudig om de precieze datum van een artikel te bepalen.
- Autoriteit: naam en functie van de blogger zijn meestal prominent aanwezig zodat vrij gemakkelijk gecontroleerd kan worden of de blogger in staat is om op betrouwbare wijze over het onderwerp te schrijven.
- Betrouwbaarheid: auteur en functie zijn meestal duidelijk. Anonieme sites zijn altijd te wantrouwen. Bloggers die een min of meer professioneel weblog bijhouden, zullen dat nooit anoniem doen. Ze willen namelijk laten weten dat hun functie of expertise ze in staat stelt om betrouwbaar over het onderwerp te schrijven. Verder bestaat over het algemeen de mogelijkheid tot feedback in de vorm van een reactieformulier en/of e-mail waarmee de expertise van de blogger verder te bevragen is en een eventuele officiële functie gecheckt kan worden.

Ook kunnen betrouwbare in- en uitgaande links bijdragen aan de betrouwbaarheid van de blog.

- Toegankelijkheid: weblogs zijn een toonbeeld van overzichtelijkheid. Ze zijn omgekeerd chronologisch geordend, doorzoekbaar op categorie en op datum. Vaak kennen ze ook een eigen zoekvenstertje om snel bij het gewenste onderwerp te komen.

Aangezien elke post een eigen URL heeft, zijn de diverse artikelen ook gemakkelijk op te slaan en terug te vinden.

– Bronvermelding: door de eigen URL van elke post is het gemakkelijk om ze als bron te vermelden.

– Onafhankelijkheid en onpartijdigheid: vaak is er een *disclaimer* op de blog te vinden, waarmee de blogger aangeeft dat zijn mening niet noodzakelijkerwijs de mening van zijn werkgever weerspiegelt.

Dat dit niet altijd werkt, merkte edublogger James Farmer toen hij naar de smaak van zijn werkgever (een universiteit) niet voldoende diens softwarebeslissingen steunde¹⁶. De diverse reacties kunnen ook voor een zeer gevarieerd beeld zorgen omdat ze wellicht verschillende invalshoeken (partijen) representeren.

Bovenstaande vaardigheden kunnen zowel bij het lezen van weblogs (passief) als bij het schrijven van en reageren op weblogs (actief) worden getraind. Een voorbeeld van het spelenderwijs trainen van informatievaardigheden vindt u in box 1.

Box 1: VOORBEELD VAN HET TRAINEN VAN INFORMATIEVAARDIGHEDEN DOOR MIDDEL VAN WEBLOGS

Een student heeft met behulp van trefwoorden in Google een weblogpost gevonden die volgens de korte omschrijving uitstekend aan de zoekvraag lijkt te voldoen. Als de student de URL aanklikt, krijgt hij de weblog in beeld met de betreffende post gelijk bovenaan in zijn scherm (ongeacht de datum). Hij kan aan hand van de datum van de post bepalen of deze actueel genoeg is voor zijn doel. Meestal staat er in een van de menu's aan de rechter- of linkerkant meer informatie over de weblog en zijn maker(s). De student kan aan de hand van deze informatie bepalen of de weblogger in staat is om betrouwbaar over het onderwerp te schrijven. Verder kunnen inkomende en uitgaande links ook iets zeggen over de betrouwbaarheid van de blogger.

---

¹⁶ <http://www.inter-net-viewer.nl/weblog/2004/11/02/incorporatedsubversion-de-mond-gesnoerd/>

De post zelf kan de gevraagde informatie zonder meer bevatten, maar meestal is het raadzaam om ook eventuele links binnen de post (naar andere sites) te volgen. Daar is vaak meer informatie over het onderwerp te vinden. Door links binnen posts te blijven volgen, kan de student tot de kern van de informatie komen en ondertussen kennis nemen van diverse standpunten. Hij vergelijkt de diverse bronnen van informatie met elkaar en met zijn eigen voorkennis, en creëert zo nieuwe kennis. Afwegen van standpunten kan ook plaatsvinden door het volgen van discussies die naar aanleiding van een weblogpost ontstaan, bijvoorbeeld door de reacties te lezen en de links van de reageerders te volgen. Hun weblogs kunnen ook weer bijdragen aan het beeld van betrouwbaarheid van de onderhavige post c.q. blogger.

Als de student méér wil weten over het onderwerp, of zelf erop wil reageren, kan dat direct. Op dat moment zal hij ook zijn voorkennis over het onderwerp aanspreken. Hij kan later terug komen op de weblog om het antwoord of de reactie van de blogger zelf te lezen, of om te vragen of deze hem wil mailen met een antwoord. Ook is het soms mogelijk om door middel van een mail-alert of RSS-feed op de hoogte te blijven van nieuwe reacties op dezelfde post. Zo ontstaat er een levendige interactie. Als de informatie op de weblog interessant genoeg lijkt om te volgen, kan er een RSS-feed voor de weblog zelf worden gebruikt om van nieuwe posts (eventueel per categorie) op de hoogte te blijven. De categorie waarin de gevonden weblogpost is geschreven, kan aanknopingspunten geven voor een verdere zoektocht. Door de categorie aan te klikken, worden alle posts binnen die categorie zichtbaar. Voor specifiekere resultaten kan het handig zijn de zoekfunctie van de weblog te gebruiken om alle posts die de zoekterm bevatten netjes onder elkaar te zetten.

Als de student uit het geheel van posts, links en reacties een goed beeld heeft gekregen van wat hij wil gebruiken (de originele post, gevolgde links of een combinatie), is de bronvermelding eenvoudig omdat elke post een aparte URL (permalink) heeft. Door de post in FURL¹⁷ (soort persoonlijk online archief van originele webpagina's - zie eerdere

---

¹⁷ www.furl.net

uitleg bij social software) op te slaan, gaat de originele bron niet verloren, zelfs als de weblog niet langer bestaat.

(einde box 1)

6.2 Sociale vaardigheden

De inzet van weblogs bij een studietoekant kan heel bevrijdend werken, zowel voor docenten als voor studenten. Alle studenten hebben namelijk dezelfde kansen om zich te uiten waar dat in normaal klasverband niet altijd vanzelfsprekend is. Blogs maken dat ook de timide student die zich slecht verbaal kan uiten, en de tragere student die zelden aan de beurt komt, hun 'zegje' kunnen doen. Net als online-forums kunnen blogs helpen zichtbaar te maken wat deze studenten in hun mars hebben.

Weblogs kunnen aldus helpen bij het aanleren van een aantal sociale vaardigheden, te weten:

- Discussiëren, peer review, zelfreflectie en externe feedback verwerken (passief en actief),
- Omgaan met kritiek, peer pressure (iedereen kan immers zien wat en hoe vaak je schrijft),
- Respect opbrengen voor andere meningen en opvattingen, ervaren van gelijkheid tussen studenten met diverse achtergrond (democratiserend),
- Zelfstandig denken en handelen,
- Werken vanuit intrinsieke motivatie.

6.3 Lees- en schrijfvaardigheden

Tevens vergroot het onderhouden van een weblog de lees- en schrijfvaardigheden. Lezen, interpreteren en samenvatten worden gestimuleerd.

- Studenten zullen eerst en vooral veel moeten lezen om een indruk te krijgen van de beschikbare informatie
- Ze moeten ook leren interpreteren wát ze lezen om de juiste zaken eruit te filteren.

- Vervolgens zullen ze moeten leren samenvatten omdat een van de kenmerken van een weblog de compacte structuur van de content is. Sommige weblogs kennen zelfs *microcontent*, waarbij het behandelde in enkele zinnen tot zijn essentie is teruggebracht.
- Daarnaast leren ze doelgroepgericht en helder formuleren. De posts dienen zo geschreven te worden dat de doelgroep wordt aangespoord om te lezen en vervolgens genoeg geboeid wordt om tot het einde te lezen.
- Het kiezen van de juiste titel, het weergeven van de essentie in de eerste regels en het samenvattend (en eventueel concluderend) afsluiten, zijn van groot belang.
- Dat geldt ook voor foutloos schrijven. Het feit dat hetgeen geschreven wordt ook gelezen wordt, zorgt er vanzelf voor dat er druk komt te liggen op foutloos schrijven.
- Tenslotte leren studenten linken en correct citeren: bij gebruik van bronnen van anderen zal dit correct moeten gebeuren. Ook zal er enige verdieping in zaken rondom copyright moeten plaatsvinden.

7. Voorbeelden van weblogs in het onderwijs

Bloggen is een nog jong fenomeen. Er zijn nog weinig kant-en-klare, specifiek op het onderwijs toegesneden voorbeelden. De onderstaande lijst bevat dus niet meer dan een aantal suggesties die gebaseerd zijn op wat wij tegen zijn gekomen. Liever dan van elk voorbeeld een gedetailleerde beschrijving te geven, die toch weer snel door de realiteit wordt achterhaald, hebben we de internetsites genoemd.

7.1 Leerlingblogs ter ondersteuning van studietaak (vooral voortgezet onderwijs)

<http://mt.middlebury.edu/middblogs/ganley/artswriting/>

<http://mrmayo.typepad.com/magazine/>

<http://www.ipodder.org/directory/4/podcasts/categories/educational/higherEducation> (op deze laatste blog is een nieuwe toepassing te zien: podcast waarbij men via een RSS-lezer een audiofragment kan downloaden. De term '*podcast*' is een samentrekking van 'pod' (naar iPod, de draagbare MP3-speler van Apple) en 'cast' (naar broadcasting, uitzenden).

De mogelijkheden voor het onderwijs zijn duidelijk: plaats- en tijdonafhankelijk leren wordt ondersteund als (fragmenten van) colleges online worden gezet zoals dat nu gebeurt met readers en presentaties. Zie ook <http://blogs.warwick.ac.uk/danielharris>

7.2 Docentblogs ter ondersteuning van studietaak (voortgezet en hoger onderwijs)
<http://www.schoolnotes.com/05641/programming.html>

7.3 Klasseblogs met administratieve functie (roosterwijzigingen, nieuwtjes)
<http://graphite.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/>

7.4 Blogs voor 'digital story telling' (digitale, multimediale variant van het elkaar verhalen vertellen)
http://mt.middlebury.edu/middblogs/ganley/bgblogging/2004_07.html#002473
[http://wl.middlebury.edu/irishF03/stories/storyReader\\$28](http://wl.middlebury.edu/irishF03/stories/storyReader$28)

7.5 Blogs als e-portfolio's
<http://www.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/eport/blog.php>;
<http://www.oxfordblogs.net/>
<http://electronicportfolios.org/blog/index.html>

7.6 Blogs ter kennisdeling
<http://www.gorissen.info/Pierre/> (tussen professionals binnen het onderwijs)
<http://www.archinect.com/schoolblog/index.php> (tussen studenten door verschillende blogs onderling te koppelen)
<http://www.ou.nl/open/mjv/index.html> (projectblog)
<http://www.phil.uu.nl/~ace/blog/promotie/> (promotieblog)

7.7 Mediatheekblogs
<http://www.midlothianlibrary.org/>
<http://www.library.gsu.edu/news/>
<http://www.fontysmediatheek.nl>

8. Een weblog inrichten

Tot dusver hebben we het vooral gehad over het lezen van blogs en de software (news reader, browser) die daarvoor nodig is. Maar wat moeten docenten doen die zelf zouden willen bloggen, of een blogvoorziening voor hun leerlingen of school zouden willen inrichten?

Zij hebben in elk geval een server nodig waarop ze de blog huisvesten, waarheen ze hun berichten sturen en via welke de lezers zich op de RSS-feed van de blog kunnen abonneren. Ook hebben ze een auteursomgeving nodig; software waarmee ze de berichten (posts) voor hun blog kunnen maken. De simpelste oplossing is om jezelf in te schrijven bij een publieke blogserver, een server die als gastheer voor het persoonlijke blog dient. Een voorbeeld daarvan is de tool [web-log.nl](http://www.web-log.nl)¹⁸. Zo'n gratis, online blogapplicatie is prima voor de niet veeleisende gebruiker. Maar voor scholen die een nieuwsbron willen opzetten, of docenten in de gelegenheid willen stellen blogs voor leerlingen in te richten, is een dergelijke dienst minder geschikt. De reclame die onvermijdelijk bij een gratis dienst hoort, zou wel eens minder goed bij het imago van de school kunnen passen. Bovendien zullen school en docent waarschijnlijk ook meer controle willen kunnen uitoefenen over het uiterlijk en de functionaliteiten van de blog. Dan rest er maar één weg: het zelf installeren van een blogserver en het kiezen van een geschikte auteursomgeving daarbij. Het is ondoenlijk in het bestek van dit hoofdstuk hierop in te gaan. De discussie zou snel heel technisch worden. Bovendien gaan de ontwikkelingen zó snel dat het meeste van wat we hierover zouden opschrijven binnen een maand alweer verouderd is. We volstaan met enkele algemene opmerkingen en verwijzen naar internet voor meer informatie. Zo biedt de site van uitgever O'Reilly¹⁹ een goed startpunt voor de technisch geïnteresseerden.

Blogservers komen uit de open source-wereld waarin veel met Unix-varianten en weinig met het Windowsplatform gewerkt wordt. Dat maakt dat een Unix-installatie (bijvoorbeeld op Linux of op Mac OS X) verreweg het gemakkelijkst is. Ook zullen nieuwe ontwikkelingen eerder voor Unix beschikbaar zijn. Te verwachten valt overigens dat met

---

¹⁸ <http://www.web-log.nl/>

het populairder worden van blogs die situatie zal veranderen. De meeste blogservers worden nog steeds onder een open source-licentie beschikbaar gesteld, al zijn er ook enkele waarvoor betaald moet worden. Dat betekent dat een installatie niet voor iedereen is weggelegd, ook al omdat meestal een koppeling met een contentmanagementsysteem gemaakt moet worden. Verder gaan, zoals gezegd, de ontwikkelingen snel en komen er steeds nieuwe functionaliteiten beschikbaar, zodat regelmatig updates van de blogsoftware aan te raden is. De beste manier om op de hoogte te geraken van de meest recente ontwikkelingen is een bezoek te brengen aan <http://sourceforge.net>, een website waar allerlei open source-projecten gehuisvest zijn. Zoeken met het trefwoord ‘blog’ of ‘blog server’ levert een schat aan informatie. Verschillende blogservers bieden verschillende functionaliteiten. Het is dus zaak helder voor ogen te hebben in welke specifieke situatie een blog ingezet gaat worden. Na het aanbod aldus ingeperkt te hebben, kunnen discussies online – heel vaak in de vorm van blogs – helpen een keuze te maken..

9. Nawoord

Bloggen is een jong verschijnsel, bloggen in het onderwijs dus ook. Ongetwijfeld zal veel van wat in dit hoofdstuk staat, binnenkort achterhaald zijn of anders uitpakken dan wij nu denken. Laat dat geen reden zijn om het gebruik van blogs in het onderwijs niet nader te verkennen. Blogs zijn een vorm van sociale software. Met de toenemende impact die het internet op onze samenleving heeft, en dus ook op het onderwijs, zal sociale software een steeds belangrijker rol gaan spelen. Experimenteren met blogs is een manier om op die rol zicht te krijgen.

---

¹⁹ <http://www.oreilly.com/>